

УДК 378.147:78:044.22

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi47.181>

Аншай Ф. В.,
orcid.org/0000-0002-9789-464X

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТНОГО НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ «КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО»

У статті проаналізовано підходи до трактування методу проєктів, їхня спрямованість на результат і на самостійну діяльність студентів. Показано, що у професійній підготовці майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» необхідно здійснювати реалізацію проєктної діяльності у двох аспектах: організаційному і компетентнісному.

Запропоновано визначати тематику проєктів на основі тем курсових чи кваліфікаційних робіт, що дає змогу активізувати роботу здобувачів вищої освіти над проєктом, підвищує їх мотивацію, усуває формалізм у роботі.

Результати виконаних проєктів повинні бути матеріально оформлені (презентації, альбоми, відеофільми, доповіді, спектаклі тощо), для чого рекомендується використовувати інформаційно-комунікаційні технології.

Визначено типи проєктів: навчальні, дослідницькі, творчі, ігрові, інформаційні, практично-орієнтовані, монопроєкти та міждисциплінарні проєкти, за кількістю учасників проєкту. Виділено основні етапи і зміст проєктної роботи: пошуковий: визначення теми проєкту, пошук та аналіз проблеми, висування гіпотези, постановка цілі, обговорення методів дослідження; аналітичний: аналіз вхідної інформації, пошук оптимального способу досягнення цілі проєкту, побудова алгоритму діяльності, покрокове планування роботи; практичний: виконання запланованих кроків; презентаційний: оформлення кінцевих результатів, підготовка та проведення презентації, захист проєкту; контрольний: аналіз результатів, коригування, оцінка якості проєкту.

Опрацьовано результати експерименту обрахунком критерію згоди χ^2 для експериментальної та контрольної груп, на основі чого зроблено відповідні висновки та накреслено шляхи подальшого вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво», в основу якої має бути покладена модель готовності майбутнього фахівця до проєктної діяльності.

Ключові слова: метод проєктів, майбутні фахівці галузі «Культура і мистецтво», інформаційно-комунікаційні технології, типи проєктів, етапи проєктів.

Постановка проблеми. Пріоритетним завданням вищої школи є не тільки дати знання студентам, але й розбудити особистісний мотив до навчання, потяг до самовдосконалення, тобто навчити студентів вчитися. Оскільки суть освіти нині докорінно змінюється, то методи активного пізнання та самоосвіти знаходять належну увагу у закладах вищої освіти, зокрема, одним із таких є метод проєктів. Саме він розглядається, переважно, як технологія навчання майбутніх фахівців з реалізацією його для формування науково-дослідницьких та професійних умінь, підвищення активізації пізнавальної діяльності. У закладі вищої освіти необхідно сформулювати готовність майбутнього фахівця галузі «Культура і мистецтво» до професійної діяльності. Метод проєктів саме й надає таку можливість.

Аналіз досліджень. Виникнення та становлення методу проєктів закладено в роботах Дж. Дьюї, В. Кілпатрика, Е. Коллінгз, М. Нолла, Ю. Оскерса, В. Стернберга, та інших. Теоретичні засади проєктної діяльності розкрито у дослідженнях О. Безпалька, Н. Матяш, О. Пехоти, Є. Полат, Л. Савченко, С. Сисоевої та ін.

*© Аншай Ф. В.

Більшістю сучасних учених та педагогів метод проектів розглядається як технологія навчання [1; 2; 3; 4; 7]. Основними атрибутами використання проектної технології є постановка навчально-професійної проблеми, спрямованість на отримання здебільшого практичних результатів, активізація самостійної діяльності здобувачів вищої освіти, можливість структурування змістової частини проекту, перспектива використання результатів [5]. Відтак, у ході реалізації проектного навчання здійснюється аналіз проблеми та пошук шляхів її розв'язання, причому очікується отримання реального практичного результату. Здобутий результат повинен бути таким, щоб його можна було застосувати в практичній діяльності. Для цього необхідно навчати студентів самостійно мислити, знаходити і вирішувати проблеми, формувати вміння досягати результату [4; 5; 7].

Мета статті. Оскільки метод проектів завжди передбачає розв'язання якоїсь проблеми, то розв'язання її пов'язане, з одного боку, з використанням сукупності різноманітних методів та засобів навчання, а з іншого, з необхідністю інтегрування знань, умінь з різних галузей науки, технологій, культури та мистецтва. Результати виконаних проектів повинні бути готовими до впровадження. Оскільки на даний час метод проектів набув популярності в закладах вищої освіти, нами вирішено детальніше дослідити особливості їх впровадження в практику підготовки майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво».

Виклад основного матеріалу. Здійснюючи професійну підготовку майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво», реалізацію проектної діяльності у першу чергу доцільно розглядати в двох аспектах: організаційному і компетентісному.

Організаційний аспект: професійна підготовка майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» відбувається за умов традиційної системи навчання, отже застосування методу проектів сприяє підвищенню ефективності існуючої моделі навчання.

Компетентісний аспект: оскільки в методі проектів головним є вирішення певних проблемних завдань, то традиційне теоретичне засвоєння змісту навчального матеріалу дисциплін професійного спрямування потребує перегляду на предмет виокремлення циклу проблем для подальшої розробки проектних завдань, система яких сприятиме інтегрованому засвоєнню знань, умінь, навичок під час проектної діяльності студентів.

Метод проектів також доцільно використовувати як доповнення до традиційних форм навчання, що обумовлено кількома факторами, які якісно вирізняють його від інших методів. У першу чергу, це можливість поєднати його з традиційною системою навчання без великих організаційних перетворень, планувати процес засвоєння знань студентами як на тривалому відрізку часу, так і більш оперативно, при поточному контролі, своєчасно визначати прогалини у їхніх знаннях. Оскільки метод проектів є дослідницьким методом, то використання його дає можливість сформувати у студентів досвід творчої діяльності, виробити стійкі інтереси, постійну потребу до творчих пошуків.

Вибір тематики проектів може здійснюватися по-різному: висуватися викладачами з урахуванням навчальної ситуації зі свого предмета, природних професійних інтересів, рівня здібностей студентів чи пропонуватися і самими студентами. Нами запропоновано за основу брати тематику курсових чи кваліфікаційних робіт (залежно від того, що заплановано в тих чи інших семестрах), що дає змогу активізувати роботу здобувачів вищої освіти над проектом, підвищує їхню мотивацію, усуває формалізм.

Типологічними ознаками проектів є:

- вид діяльності, що переважає у ході реалізації проекту (інформаційний, дослідницький, творчий, прикладний);
- предметна область (монодисциплінарний (моногалузевий) проект, міждисциплінарний (міжгалузевий) проект);
- характер контактів та кількість учасників проекту (серед учасників однієї групи, курсу, ЗВО, міста, регіону, країни, міжнародний);
- тривалість проекту (від мініпроектів, що реалізуються за 2 години до реальних проектів у вигляді кваліфікаційних робіт, які реалізуються за 2-3 семестри).

Відповідно до першої ознаки можна виділити наступні типи проектів [2; 4]:

навчальні – орієнтовані на засвоєння навчальної теми або навчального розділу і становлять частину обов'язкових навчальних дисциплін;

дослідницькі – передбачають здійснення усіх етапів науково-дослідницької діяльності;

творчі – не мають чіткої структури спільної діяльності, вона розвивається за жанром кінцевого результату, який у контексті підготовки має відповідати специфіці підготовки майбутнього фахівця галузі «Культура і мистецтво»;

ігрові – реалізуються у вигляді постановок, спектаклів, флеш-мобів;

інформаційні – спрямовані на збирання даних, ознайомлення з цими даними, їх аналіз і узагальнення. Результатом може бути реферат, доповідь, презентація;

практично-орієнтовані – діяльність учасників проекту орієнтована на їхні професійно-практичні завдання.

Рекомендуємо, щоб вибір типу проектного завдання, за домінуючою в проекті діяльністю, зумовлювався змістом професійної підготовки майбутнього фахівця галузі «Культура і мистецтво», змістом навчального матеріалу, а також етапом формування відповідних компетентностей. Результати виконаних проектів повинні бути матеріально, тобто якимось чином оформлені (презентації, альбоми, відеофільми, доповіді, спектаклі, концерти тощо) [6].

На початку впровадження проектного навчання виділяли чотири основні етапи, тоді як сучасні дослідники виділяють значно більше основних етапів проектної роботи:

«1. Актуальність, необхідність, значущість обраного напрямку.

2. Мета і завдання проекту, визначення очікуваних результатів, планування “проекту” в результаті виконання програми.

3. Визначення етапів реалізації проекту: а) зазначаються терміни початку і закінчення; б) закінчення проекту визначається етапністю реалізації проекту; в) зазначаються часові інтервали кожного етапу.

4. Механізм реалізації проекту. Пояснення. – Як? Яким чином? За допомогою яких заходів буде реалізовано проект? Плани апробації конкретних справ, акцій, заходів.

5. Обов'язки та відповідальність учасників реалізації проекту: а) Хто відповідає і за що в середині проекту? б) Хто допомагає в реалізації проекту?

6. Очікувані результати як від усього проекту, так і від кожного його етапу.

7. Оцінка і самооцінка проекту» [4, с. 174].

З метою практичного впровадження методу проектів та покращення рівня підготовки майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» пропонуємо здійснювати проектну діяльність із використанням інформаційно-комунікаційних технологій на усіх зазначених вище етапах.

Для прикладу продемонструємо елементи портфоліо проектів здобувачів вищої освіти галузі «Культура і мистецтво». На рис. 1 видно структурування матеріалів на віртуальному диску, що розробляють та добирають здобувачі вищої освіти за темою проекту.

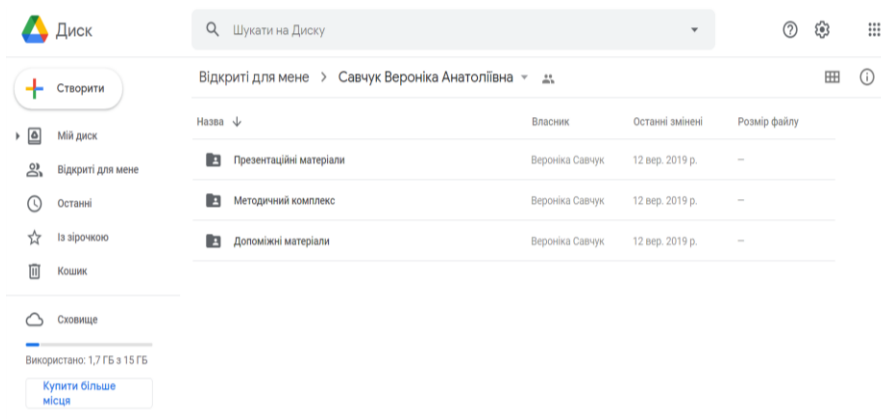

Рис. 1. Структура портфоліо проекту

На рис. 2-7 наведено приклади робіт майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» різних спеціальностей, виконані під нашим керівництвом спільно з викладачами фахових дисциплін.

Рис. 2. Приклад студентської презентації з умонтованим авторським відеороликом

Рис. 3. Приклад студентської дидактичної розробки на платформі LearningApps.org

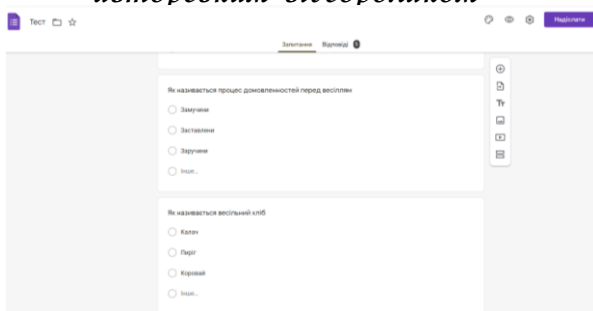

Рис. 4. Приклад анкети

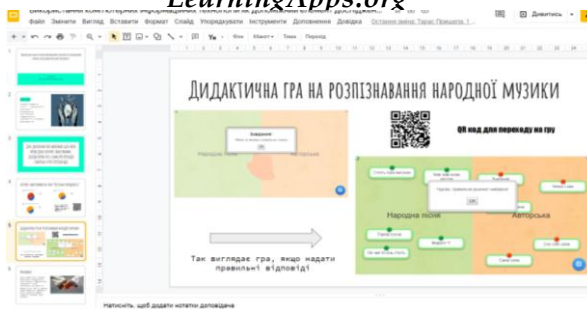

Рис. 5. Приклад студентської презентації з умонтованим дидактичним засобом

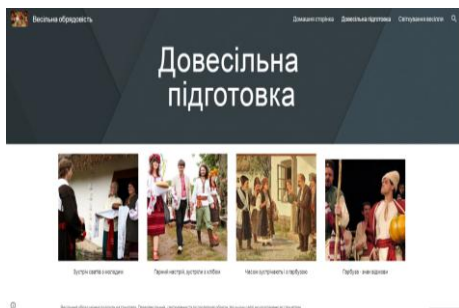

Рис. 6. Приклад студентського веб-сайту

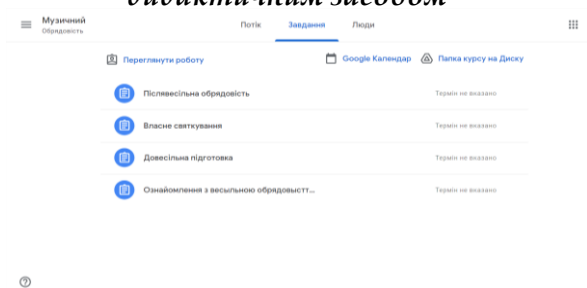

Рис. 7. Приклад дистанційного курсу, розробленого за матеріалами проекту в Classroom

Аналіз одержаних результатів дав можливість зафіксувати зростання високого та достатнього рівнів виконання проєктів від 44,3 % на початку впровадження методу проєктів до 66,7 % наприкінці, що характеризує покращення розуміння майбутніми фахівцями галузі «Культура і мистецтво» процесуальної сутності застосування наявних умінь і нових навичок у постановці та вирішенні педагогічних, навчально-методичних і професійних завдань на основі ІКТ (табл. 1).

Таблиця 1

Рівень виконання проєктів майбутніми фахівцями галузі «Культура і мистецтво»

Етапи	Групи	Кількість осіб, що перебувають на відповідному рівні			
		Високий	Достатній	Середній	Початковий
Початок експерименту	КГ	(9,4 %)	(30,7 %)	(23,8 %)	(36,1 %)
	ЕГ	(11,4 %)	(32,9 %)	(23,8 %)	(31,9 %)
Кінець експерименту	КГ	(11,4 %)	(35,6 %)	(23,3 %)	(29,7 %)
	ЕГ	(16,2 %)	(50,5 %)	(17,6 %)	(15,7 %)

На завершення експерименту кращі результати продемонстрували учасники експериментальної групи, які надали перевагу інноваційним формам підготовки та інноваційним видам діяльності: відеолекціям, змішаному та дистанційному навчанню, інформаційно-комунікаційним технологіям. Якісні зміни простежено й щодо формування навичок використання інтернету як інструмента пошуку інформації, навчання онлайн, створення власних електронних ресурсів та дистанційних курсів.

Якщо на етапі констатувального експерименту готовність до створення власних електронних ресурсів та курсів виявлено в 14,3 % майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» експериментальної групи, то на етапі формувального експерименту – вже у 77,1 %.

Спостережено деякі зміни показників і у студентів контрольної групи. Більшість їх удосконалила вміння працювати в офісних програмах, здійснювати пошук інформації в інтернеті. Однак у майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» контрольної групи залишилися недостатньо розвиненими системність, оперативність, мобільність знань і вміння засвоювати та застосовувати сучасні ІКТ у вирішенні педагогічних, навчально-методичних завдань.

За результатами обрахунків критерію згоди χ^2 установили, що для експериментальної групи значення критерію $\chi^2_{\text{емп}}=19,928\chi^2_{\text{емп}} > \chi^2_{\text{кр}}$). Обчислене значення критерію χ^2 для контрольної групи 2,353 виявилось меншим за критичне значення ($\chi^2_{\text{емп}} < \chi^2_{\text{кр}}$). Звідси слідує, що зміни рівня підготовки майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» експериментальних груп в ході виконання проєктів є статистично значущими.

Висновки. Таким чином, застосування методу проєктів сприяє оптимізації процесу професійної підготовки майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво», реалізації діяльнісного, проблемного та технологічного підходів до розроблення змісту їхнього навчання. Результативність впровадження методу проєктів у процес професійної підготовки майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» передбачає: дослідження організаційного та змістового аспектів її реалізації; виділення типології та основних вимог до формулювання проєктних завдань у контексті вимог до оптимізації професійної підготовки майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво»; визначення етапів впровадження методу проєктів у навчальний процес закладів вищої освіти.

Комплексне застосування різних засобів проєктного навчання сприяє підвищенню ефективності процесу засвоєння знань студентами, надає їм можливість самостійно набувати нові знання – і це позитивно впливатиме на практичне впровадження теорії навчальних дисциплін.

Подальшого вдосконалення потребує система професійної підготовки майбутніх фахівців галузі «Культура і мистецтво» на основі методу проєктів, в основу якої, на нашу думку, має бути покладена модель готовності майбутнього фахівця до творчої діяльності.

Список використаних джерел:

1. Добровольська А. М. Метод проєктів: формування ІТ-компетентності майбутніх фахівців. *Фізико-математична освіта*. 2018. Випуск 1 (15). С. 35–47.
2. Ісаєва Г. Метод проєктів – ефективна технологія навчання. URL: <http://osvita.ua/school/method/technol/1415/>
3. Кадубовська С. С. Ефективність використання методу проєктів для формування фахових понять з художнього проєктування у майбутніх вчителів технологій. *Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія: Педагогічні та історичні науки*. 2012. Вип. 108. С. 64–69.
4. Малезик П. М., Зазимко Н. М. Використання методу проєктів при навчанні студентів інформатичних напрямків підготовки. *Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія: Педагогічні науки*. 2017. Вип. СXXXVI (136). С. 169–176.
5. Мирончук Н. М. Застосування методу проєктів у підготовці майбутніх викладачів до самоорганізації в професійній діяльності. *Проблеми освіти*. 2017. Вип. 87. С. 191–196.
6. Мудролюбова І. О. Використання методу проєктів у викладанні предмету «Сольфеджіо». *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2014. Вип. 47. С. 208–212.
7. Тадеуш О. М. Метод проєктів як форма продуктивного навчання студентів *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 16: Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*. 2017. Вип. 29 (39). С. 142–146.

References:

1. Dobrovolska, A. M. (2018). Metod proektiv: formuvannia IT-kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv [Project method: formation of IT competence of future specialists]. *Fizyko-matematychna osvita*, 1(15), 35-47 [in Ukrainian].
2. Isaieva, H. Metod proektiv – efektyvna tekhnolohiia navchannia [Project method – effective learning technology]. Retrieved from <http://osvita.ua/school/method/technol/1415/> [in Ukrainian].
3. Kadubovska, S. S. (2012). Efektyvnist vykorystannia metodu proektiv dlia formuvannia fakhovykh poniat z khudozhnoho proektuvannia u maibutnikh vchyteliv tekhnolohii [The effectiveness of using the project method for the formation of professional concepts of artistic design in future teachers of technology]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii: Pedahohichni ta istorychni nauky*, 108, 64–69 [in Ukrainian].
4. Malezyk, P. M. & Zazymko, N. M. (2017). Vykorystannia metodu proektiv pry navchanni studentiv informatychnykh napriamkiv pidhotovky [The use of the project method in teaching students computer science training]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii: Pedahohichni nauky*, SXXXVI (136), 169–176 [in Ukrainian].
5. Myronchuk, N. M. (2017). Zastosuvannia metodu proektiv u pidhotovtsi maibutnikh vykladachiv do samoorganizatsii v profesiinii diialnosti [Application of the project method in future teachers' preparation for self-organization in professional activities]. *Problemy osvity*, 87, 191–196 [in Ukrainian].
6. Mudroliubova, I. O. (2014). Vykorystannia metodu proektiv u vykladanni predmetu “Solfedzhio” [Using the project method in teaching the subject “Solfeggio”]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii 5: Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy*, 47, 208–212 [in Ukrainian].
7. Tadeush, O. M. (2017). Metod proektiv yak forma produktyvnoho navchannia studentiv [The method of projects as a form of students' productive learning]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii 16: Tvorchia osobystist uchytelia: problemy teorii i praktyky*, 29(39), 142–146 [in Ukrainian].

Apshai F. V.,

orcid.org/0000-0002-9789-464X

CONCEPTUAL APPROACHES TO THE IMPLEMENTATION OF PROJECTS METHOD IN THE TRAINING OF FUTURE PROFESSIONALS OF «CULTURE AND ART»

The article analyzes the approaches to the interpretation of the projects method, their focus on results, and on the independent activities of students. It is shown that in the professional training of future specialists of «Culture and Art» it is necessary to implement project activities in two aspects: organizational and competence.

It is proposed to determine the topics of projects on the basis of topics of course or qualification works, which allows to intensify the work of higher education students on the project, increases their motivation, eliminates formalism in work.

The results of completed projects must be materialized (presentations, albums, videos, reports, performances, etc.), for which it is recommended to use information and communication technologies.

The types of projects are educational, research, creative, game, information, practice-oriented, monoprosjects and interdisciplinary projects, according to the number of project participants. The main stages and content of project work are identified: search: definition of the project topic, search and analysis of the problem, hypothesis, goal setting, discussion of research methods; analytical: analysis of input information, search for the optimal way to achieve the project goal, construction of the algorithm of activity, step-by-step planning of work; practical: implementation of planned steps; presentation: registration of final results, preparation and carrying out of presentation, defense of the project; control: analysis of results, adjustments, evaluation of project quality.

The results of the experiment were processed by calculating the criterion χ^2 for the experimental and control groups, based on which the relevant conclusions were drawn and outlined ways to further improve the training of future specialists of «Culture and Art».

Key words: project method, future specialists of «Culture and Art», information and communication technologies, types of projects, stages of projects.

Дата надходження статті: 23.12 2020 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Войтович І. С.

УДК 378.147:[338.488.2:640.4]

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi47.158>

Бурак В. Г.,*

orcid.org/0000-0001-5097-6536

ПРИНЦИПИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Розглянуто визначення дефініцій «професійна підготовка майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи», «принцип», «принципи навчання», «принципи науковості навчання». Професійна підготовка майбутніх фахівців готельно-ресторанного господарства розуміється як організований, безперервний і цілеспрямований процес формування і розвитку в здобувачів освіти необхідних для фахової діяльності професійних компетентностей, який здійснюється в закладах вищої освіти різних форм власності та спрямовується на здобуття майбутніми фахівцями кваліфікацій відповідно до освітньо-професійних програм, що забезпечить успішне виконання посадових обов'язків.

Досліджено погляди науковців щодо проблем підготовки в закладах вищої освіти майбутніх фахівців сфери обслуговування та диференційовано принципи їхньої професійної підготовки. Акцентовано, що визначені принципи можна поділити на основні групи: загальнодидактичні, специфічно-професійні, системно-особистісні. До групи загальнодидактичних нами віднесено такі: фундаменталізації, науковості, усвідомленості та ґрунтовності знань, цілісності, неперервності, наступності, академічної свободи, міжгалузевої та трансдисциплінарної інтеґративності, міжнародної інтеґрації, єдності

*© Бурак В. Г.